

'Waar is onze VOC-mentaliteit gebleven?'

Gesprek met Willy Fleuren ('Aquacultuur-boer') over nationale en internationale visteelt
door J. Scheerboom en Sietze Leenstra

Willy Fleuren - bekend als kweker van Afrikaanse meerval en leverancier van systemen ('Fleuren en Nooyen') - kwam mij tijdens zijn bezoek aan Nederland op station Ede persoonlijk welkom heten: 'de ene 'expat' ontmoet de andere'. Sietze Leenstra bracht ons met de auto naar Wageningen waar wij konden genieten van door Henny Leenstra geschonken koffie.

Afrikaanse honger naar kennis rond visteelt

Willy Fleuren: 'J.P. Balkenende stelde eens voor een Nederlands publiek de vraag: 'Waar is onze VOC-mentaliteit gebleven?' Half Nederland stoorde zich aan deze vraag, want men dacht toen allereerst aan de uitwassen van de VOC, zoals het uitmoorden van de Banda-eilanden (om de monopoliepositie op de Indonesische Molukken-eilanden te behouden) of het neerschieten van Bosjesmannen in Zuid-Afrika als ware het konijnen. Balkenende bedoelde echter de bereidheid van toenmalige Nederlanders om naar gebieden ver buiten de landsgrenzen af te reizen en er iets te ondernemen. Uit eigen ervaring kan ik er aan toevoegen: naar Afrika of Azië, want hier liggen nu voor afgestudeerde vistelers de meeste kansen ⁽¹⁾.

Afrika ten zuiden van de Sahara betekent nu booming business!

Willy Fleuren: 'Afrikanen vragen om kennis van moderne visteelt'; vooral aan vakken-nis en kennis met betrekking tot management heeft men grote behoefte. Om een voorbeeld te noemen: ik hield laatst voor 150 man een verhaal over moderne vis-

teelt. Hiervoor was men bereid € 10,- per persoon neer te leggen. Dat betekent dus dat ik - in Afrika! - een verhaal kon houden voor 1500 euro! De rollen van Europa en Afrika lijken te zijn omgedraaid. Neem Portugal: hier heerst grote werkloosheid en armoede (de helft van de werklozen

Willy Fleuren op de praatstoel

Gebogen over de laptop om de tilapiakwekerij in 'happa's' te tonen (foto: Sietze Leenstra).

krijgt geen uitkering meer!) In (Portugees sprekend) Angola werken nu 150.000 Portugeese gastarbeiders! Zelf zoek ik nu goed opgeleide en loyale medewerkers. Maar goed opgeleide Afrikanen zijn vaak afkomstig uit ambtenarenfamilies; zij verwachten dat zij ook nu in Europa of in Afrika een baan krijgen achter een bureau. Ik dacht toen meteen: 'Boerenzonen en -dochters dus, zoals ik die in Nederland op MBO-scholen ben tegengekomen. Tegenwoordig heten zij officieel: agrarische ondernemers. Op de AOC's in Houten en Zwolle heb ik hen leren kennen.'

Willy Fleuren: 'Het lijkt wel of er in Nederland geen mensen meer te vinden zijn die bereid zijn in Afrika te werken. Dat was 20 jaar geleden wel even anders! Veel van mijn studiegenoten gingen toen naar Afrika!

De mentaliteit van de Nederlanders is veranderd. Allerlei argumenten worden aangevoerd om maar niet naar een ver land te hoeven gaan.

Alleen in Zuid-Afrika kon ik nog afgestudeerden in de visteelt vinden die bereid zijn bij ons te komen werken! Maar voor Nederlandse afgestudeerden liggen kansen op visteeltgebied nu juist DÁÁR IN AFRIKA! De Chinezen hebben ondertussen wel begrepen dat Afrika nu vele mogelijkheden

kent. In groten getale zijn zij naar Afrika gegaan waar zij grote expansiedrift vertonen en daarbij ook weinig scrupules. Hierdoor zal China binnenkort wel de naam krijgen van 'de tweede kolonisator van Afrika'. Op de lijst van in aquacultuur gekweekte vis staat China staat nog steeds bovenaan, maar in Nigeria is niet één Chinese viskweker te vinden, terwijl Nigeria toch niet het geringste Afrikaanse land is. In Nigeria wonen nu 160 miljoen mensen, in 2050 zullen dat er 210 miljoen zijn. Vergelijk dat eens met Nederland waar de bevolking alleen maar afneemt en vergrijs't.

Een vruchtbare bevolking die veel vis eet

'Heb je in Nigeria te maken met fanatieke moslims?'

'Ik zit in het Zuidwesten van het land waar alleen maar gematigde moslims wonen'.

'Hoe wordt de vis verwerkt om te worden afgenomen?'

'Men koopt er de vis niet verwerkt, alleen maar vers'.

'Hoe zit het met landen buiten Nigeria?'

'Ik heb inmiddels projecten opgestart in Burkina Faso, Benin, Ghana, Ivoorkust, Congo-Kinshasa en Kenya. Ik voel mij daar in de eerste plaats 'serviceprovider' en 'aquacultuur-boer' die als docent voorlichting komt geven. Hiernaast verkopen wij - als firma Fleuren en Nooyen - visteeltbenodigdheden, tot aan schepnetten toe. We vergeten wel eens dat Afrika een rijk continent is en Nigeria een rijk land. Eens dreef de economie van Nigeria alleen op de productie van cacao, toen op het winnen van olie. Nu vindt een revival plaats van de landbouw: men heeft begrepen dat het niet langer houdbaar is om rijst uit Azië te importeren'.

'Welke vissoorten kweek je nu in Afrika?'

'Ik heb voor Afrika de meeste fiducie in de teelt van tilapia, meer dan in de kweek van

(Afrikaanse) meerval. Vooral de gekleurde tilapia's, van Eric Bink ⁽³⁾, worden nu voor de Afrikaanse markt gekweekt'.

Liefde voor het land en de bewoners

'Wat heeft een ondernemer nodig om in Afrika succes te hebben?'

'Om als ondernemer echt succes te krijgen, moet men voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Kennis hebben van het vak (van visteelt in mijn geval);
- Liefde kunnen opbrengen voor de mensen die er wonen;
- In staat zijn zich te verdiepen in de manier van denken en de gewoonten van het land.

'Welke taal wordt in Nigeria gesproken?'

'Naast de lokale talen spreekt men er Engels.

Ik kan nu zeggen: Afrika is een bijzonder continent wat betreft mentaliteit en de markt voor gekweekte vis. Een viskweker kan er geld verdienen!

Ik kan mijn werkzaamheden in Nederland nu ook beschouwen als de tijd nodig om ervaring op te doen. Deze ervaring kan ik nu in Afrika verzilveren!

Wel moet een viskweker in Afrika rekening houden met de nodige ongemakken, zoals slechte wegen en roekeloos rijden. En men moet er mee rekening houden dat in 80% van de tijd de elektrische stroom (van het nutsbedrijf) is uitgevallen. We hebben daarom op ons Nigeriaans visteeltbedrijf een drietal generatoren geplaatst zodat we - in geval van stroomuitval – steeds over elektriciteit kunnen beschikken.

Tenslotte dit: het is voor een producent altijd beter om méér dan twee afnemers te hebben. Het risico van afnemers die tegelijk besluiten te stoppen met vis afnemen, is dan meer gespreid.'

Willy onder het Afrikaanse paneel dat hij eerder aan Sietze had geschonken.

'Is een RAS (recirculating aquaculture system) geschikt voor Afrika?'

'Voor Afrika is een RAS niet geschikt voor de 'growing out', wél als hatchery. Dit vanwege de vele stroomuitval en de ruime beschikbaarheid van goed water. In Afrika lijkt een RAS alleen geschikt als deze als hatchery wordt gebruikt. Immers: hygiëne, constante temperatuur en watercondities zijn dan binnen een hatchery in te stellen. Voor de 'growing out', het op laten groeien tot marktwaardige vis, zijn kooien met netten het meest geschikt. In Thailand noemt men deze 'happa's'. In Afrika kweken wij in 'happa's' vooral tilapia's (zie foto's). Onder een 'happa' worden netten verstaan van 6 x 6 meter die drijven in een buitennet met een tussenruimte van 0,5 meter. Hierdoor wordt het risico van faunavervalsing tegengegaan. Het geheel wordt door vaten drijvend gehouden.

Om te voorkomen dat geëxtrudeerd voer via de mazen van het net in het meer weg drijft, hebben wij (fa. Fleuren en Nooyen) op het net, aan het oppervlak van het water, stroken gaas aangebracht die het wegdrijven van het voer tegengaan.'

Tilapia zoals door Willy Fleuren in Afrika in 'happa's' wordt gekweekt

Fabricage visvoer in eigen beheer

'Hoe heb je de aanvoer van visvoer geregeld?'

Tilapia's kunnen - bij in Afrika gebruikelijke watertemperatuur van 28 tot 32°C - groeien op 80% vegetarisch voer. In een tijd van 6 maanden kunnen zij uitgroeien tot visen van gemiddeld 500 gram. Meervallen groeien in een tijd van 4 maanden uit tot een gewicht van 500 gram.

Eerder voerde ik visvoer uit Europa per container in; een container kostte ons 7000 euro. Ik ben toen gestart met zelf het voer te vervaardigen in een eigen fabriek (Durante voer; zie zak waarin voer is verpakt op foto). Voor de vervaardiging van voer voor tilapia's kunnen voor 70 % lokale grondstoffen worden gebruikt, alleen premix (een mengsel mineralen en vitaminen) moet nu nog worden ingevoerd. Bij de vervaardiging van drijvend voer moet er alleen op worden gelet dat de extruder (waarmee het voer door verhitting drijvend wordt gemaakt) de juiste temperatuur bij de vervaardiging aanneemt en dat in de pellets een overmaat aan vitamine C aanwezig is; vitamine C dient in gestabiliseerde vorm in het visvoer te zitten (skeletproblemen zijn anders het gevolg).

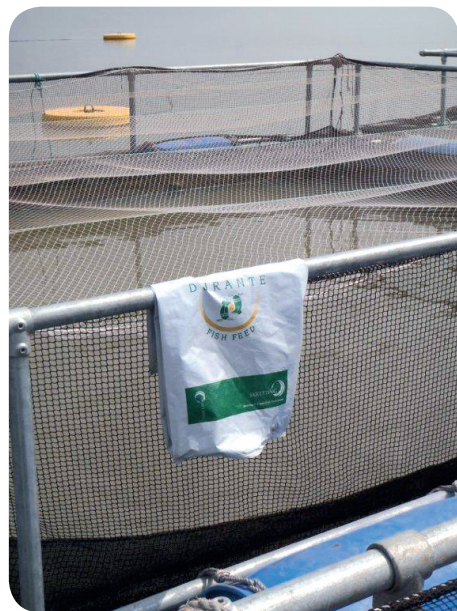
Het zelfreinigend vermogen van tropische meren

Een bijzondere opdracht voor de studenten in Wageningen (en daarbuiten) zou kunnen zijn: voor elk meer in de tropen waar het interessant is vis in te kweken, de grenzen

van het zelfreinigend vermogen te berekenen. Men kan dan – bij een bepaald voergebruik – voorspellen hoeveel vis er in een meer kan worden geproduceerd zonder dat de grens wordt overschreden, waarboven eutrofiëring een milieuramp veroorzaakt'.

'Waar liggen volgens jou nog meer mogelijkheden voor de Nederlandse vistelers?'

Willy Fleuren: 'Nederlandse viskwekers hebben laten zien een individualistische instelling te hebben; zij zijn slecht in staat tot goede samenwerking. Daarbij wil de Nederlandse consument niet meer dan € 3,- betalen voor een kg visfilet. Door beide omstandigheden was het mogelijk dat de import uit Azië de Nederlandse markt voor gekweekte vis heeft overspoeld ⁽³⁾. Ik doel natuurlijk op de neergang van de meerval tien jaar geleden. Op dit moment lever

Op de loopbrug van een happa (drijvend op drums) met zicht op plastic verpakking van visvoer dat door Fleuren en Nooyen in Afrika wordt geproduceerd

ik alleen nog maar pootvisjes aan één meervalkweker. In Afrika ontmoet ik echter mensen die dankbaar zijn voor wat ik daar doe. En Afrikanen blijken daarbij ook trouwe mensen.'

'Hoeveel meerval produceer je nu in Afrika?'
'Dit jaar produceren wij (Fleuren en Nooyen) een 1000 ton meerval in Afrika. Ik zie mezelf overigens allereerst als 'aquacultuur-boer'; ik voel me er docent en verkoop hiernaast de voor visteelt noodzakelijke artikelen, tot aan schepnetten aan toe. Er is hiervoor een grote markt en dat geeft voldoening.'

'Waarin kan Nederland op visteeltgebied nog uitblinken?'
'Nederland kan nog uitblinken in de export van kennis en de export van visteeltsystemen'.

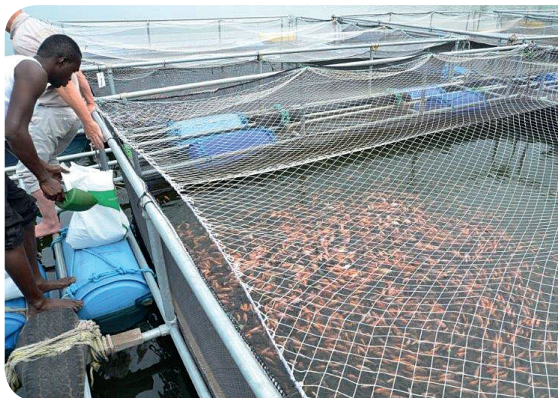
'Zoals het recirculatiesysteem?'

'Ja, voor het doen opgroeien tot pootvis, in Afrika, ik neem aan dat dit ook geldt voor de rest van de wereld. En ook op het gebied van management op een visteeltbedrijf kan Nederland de wereld nog wat leren.'

We voegden ons bij Henny aan tafel om van enkele gezonde broodjes te genieten. Daarna moest Willy Fleuren snel vertrekken, want voordat hij weer naar Afrika vertrok, wilde hij nog even squashen. Goede lichaamsbeweging is, naast het innemen van vis, belangrijk om gezond te blijven.

Tenslotte hechten de auteurs er aan om de volgende opmerking te maken bij het verhaal van Willy Fleuren: met de introductie van (Durante-) visvoer op de Afrikaanse markt werd ook een markt ontsloten voor andere visvoer fabrikanten voor Afrika van Coppens en Nutreco.

En ook dit: Iedere in Wageningen afgestudeerde visteler met een verhaal is op huize Leenstra welkom om er - onder het genot van een kop koffie - zijn of haar ervaring te vertellen. Het verhaal wordt opgetekend en gepubliceerd in AQUAcultuur.

Kort voordat de vis werd gevoerd

Etende tilapia's

Aanmelden, s.v.p., bij:

Sietze Lenstra: sleenstr@online.nl

Jos Scheerboom:

jem.scheerboom@fishtechknowledge.nl

De foto's bij dit artikel zijn van Willy Fleuren, Sietze Leenstra en Jos Scheerboom.

Referenties

- Bauke van der Meer (2010) Kansen voor Afrika en Azië. AQUAcultuur 25, 6.
- Peter G.M. van der Heijden (2008) Til-Aqua, producent van uitsluitend mannelijke tilapiapootvisjes, deelt kennis en ervaring. AQUAcultuur, 23, 5.
- Hans van Oostenbrugge e.a. (2010) Oorzaken van de achteruitgang van de Nederlandse visteelt. AQUAcultuur 25, 1.